

УДК 351.74:327

DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2026.2/09>

Манжула А. А.

<https://orcid.org/0000-0003-4662-9376>

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Максименко Н. В.

<https://orcid.org/0000-0002-1005-5115>

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Коломоєць О. Д.

<https://orcid.org/0000-0003-2129-9374>

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК ФАКТОР УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

У статті досліджено роль міжнародного співробітництва як важливого чинника удосконалення управлінської діяльності в Національній поліції України. Обґрунтовано актуальність теми в умовах глобалізації, зростання транснаціональної злочинності та запровадження правового режиму воєнного стану, що зумовлює необхідність активізації міжнародної взаємодії у правоохоронній сфері. Наголошено, що міжнародне співробітництво сприяє підвищенню ефективності управління, координації діяльності правоохоронних органів, запровадженню сучасних управлінських підходів та імплементації європейських стандартів поліцейської діяльності.

Проаналізовано нормативно-правові засади міжнародної співпраці правоохоронних органів України, зокрема положення Конституції України, профільних законів та міжнародних договорів. Розглянуто історичні аспекти становлення правового регулювання міжнародного співробітництва, починаючи із Закону України «Про міліцію» та до сучасного етапу розвитку, пов'язаного з функціонуванням Національної поліції України. Визначено значення взаємодії з міжнародними правоохоронними організаціями, зокрема Інтерполом та Європолом, у протидії злочинності, обміні інформацією та проведенні спільних операцій.

Окрему увагу приділено діяльності Департаменту міжнародного співробітництва Міністерства внутрішніх справ України як ключового суб'єкта координації міжнародної правоохоронної взаємодії. Встановлено, що його функціонування сприяє інтеграції Національної поліції України у міжнародну систему безпеки та підвищенню ефективності її діяльності.

Водночас визначено низку проблемних аспектів, що стримують розвиток міжнародного співробітництва, зокрема недостатню гармонізацію національного законодавства з європейськими стандартами, складність процедур обміну інформацією, організаційні труднощі взаємодії між державними органами та необхідність адаптації до новітніх безпекових викликів. Обґрунтовано необхідність подальшого вдосконалення правових та організаційних механізмів міжнародної взаємодії.

Ключові слова: управлінські рішення в національній поліції, взаємодія підрозділів національної поліції, охорона публічного порядку в особливих умовах, засоби використання сил для охорони публічного порядку та безпеки, правоохоронна діяльність, правоохоронні органи.

Постановка проблеми. Стаття 18 Конституції України визначає курс зовнішньополітичної діяльності держави, що спрямований на забезпечення національних інтересів і безпеки шляхом розвитку мирного та взаємовигідного співробіт-

ництва з державами міжнародного співтовариства на основі загально визнаних принципів і норм міжнародного права [1]. Важливою складовою такого співробітництва виступає міжнародна взаємодія у сфері правоохоронної діяльності, яка

розвивалася паралельно зі становленням української державності та формуванням національної системи правоохоронних органів, зокрема Національної поліції України.

В умовах запровадження правового режиму воєнного стану значення міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності суттєво зростає, оскільки воно сприяє підвищенню ефективності управління, координації дій правоохоронних органів, протидії транснаціональній злочинності, забезпеченню публічної безпеки та порядку, а також запозиченню передового міжнародного досвіду функціонування поліцейських інституцій. У цьому контексті особливої актуальності набуває дослідження ролі міжнародного співробітництва як одного з чинників удосконалення управлінської діяльності Національної поліції України в сучасних безпекових умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-правову основу аналізу управлінського аспекту в правоохоронних органах у взаємозв'язку з міжнародним співробітництвом розкрили у своїх працях такі вчені, як: Н.Б. Арабаджи, Т.І. Гудзь, Г.В. Звірянський, Д.А. Зінченко, Л.В. Іщенко, І.В. Кріцак, Ю.М. Коломієць, Н.А. Савицька, І.В. Серединський, І.М. Ткаченко, О.Г. Філіпчук, Ю.Г. Хоміч та ін.)

Постановка завдання. Метою статті є дослідження ролі міжнародного співробітництва як важливого чинника удосконалення управлінської діяльності в Національній поліції України.

Виклад основного матеріалу. В умовах глобалізації, розвитку транснаціональної злочинності та запровадження в Україні правового режиму воєнного стану особливого значення набуває налагодження ефективної міжнародної взаємодії у сфері правоохоронної діяльності. Саме міжнародне співробітництво сприяє обміну досвідом, запровадженню сучасних управлінських підходів, впровадженню європейських стандартів поліцейської діяльності та підвищенню ефективності функціонування Національної поліції України.

Крім того, міжнародна співпраця у правоохоронній сфері виступає важливим інструментом протидії злочинності, кіберзлочинності, торгівлі людьми та іншим загрозам, які потребують узгоджених дій держав на міжнародному рівні. У цьому контексті міжнародне співробітництво сприяє підвищенню ефективності діяльності поліцейських інституцій, розвитку їх організаційно-управлінських механізмів та наближенню до європейських стандартів правоохоронної діяльності.

Логічним підґрунтям для розвитку такої взаємодії стало формування відповідної нормативно-правової бази, яка визначає повноваження правоохоронних органів України у сфері міжнародного співробітництва та регламентує порядок їх взаємодії з іноземними партнерами. У цьому контексті важливе значення має історичний розвиток правового регулювання такої діяльності.

Першим документом, згідно з яким була встановлена компетенція одного з правоохоронних органів України здійснювати співробітництво з відповідними органами інших держав і міжнародними організаціями, став Закон України «Про міліцію» від 20 грудня 1990 р. (втратив чинність втратив чинність на підставі Закону № 580-VIII від 02.07.2015), який ст. 8 визначав: «Співробітництво у сфері діяльності міліції між Міністерством внутрішніх справ України та відповідними органами інших держав і міжнародними організаціями поліції здійснюється відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних організацій поліції, членом яких є Україна» [4].

У контексті міжнародного співробітництва на міліцію було покладено зобов'язання виконувати в межах своєї компетенції запити правоохоронних органів інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних організацій поліції, членом яких є Україна (ст. 10) [4].

У свою чергу, до переліку прав міліції було віднесено, зокрема, право затримувати і тримати у спеціально відведених для цього приміщеннях іноземців та осіб без громадянства, які розшукуються правоохоронними органами інших держав як підозрювані, обвинувачені у вчиненні злочину або як засуджені, які ухиляються від виконання кримінального покарання, – в порядку та на строки, передбачені законодавством України, міжнародними договорами України, а також звертатися у межах своєї компетенції із запитом до правоохоронних органів інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних організацій поліції, членом яких є Україна [4].

На сьогодні чинне законодавство України передбачає розгалужену систему нормативно-правових актів, що регулюють порядок здійснення міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності. Це дає можливість останнім встановлювати та підтримувати міжнародні зв'язки з пра-

воохоронними органами зарубіжних держав та міжнародними організаціями, нормативні засади діяльності яких передбачають можливість взаємодії у сфері забезпечення правопорядку.

Правові засади міжнародного співробітництва правоохоронних органів нашої держави відображені в Конституції України, Законі України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 р., Митному кодексі України від 13 березня 2012 р., Законі України «Про Службу безпеки України» від 25 березня 1992 р., Законі України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14.10.2014 р., Законі України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. тощо.

Так, в чинній редакції Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. ст. 4 зазначаються підгрунття міжнародного співробітництва поліції, яке базуються на міжнародних договорах, а також на установчих актах та правилах міжнародних організацій, членом яких є Україна. Поліцейські можуть направлятися до міжнародних організацій, іноземних держав як представники поліції з метою забезпечення координації співробітництва з питань, що належать до повноважень поліції. Поліцейські можуть залучатися до участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки» [6]. Також, відповідно до закріплених положень (ст. 23), поліція організовує взаємодію правоохоронних та інших державних органів України з Міжнародною організацією кримінальної поліції – Інтерполом, Європейським поліцейським офісом (Європол), а також компетентними органами інших держав з питань, що належать до сфери діяльності Інтерполу та Європолу [6]. Така співпраця має важливе значення для оперативного обміну інформацією, координації спільних заходів із протидії організованим та транснаціональній злочинності, розшуку осіб, причетних до вчинення кримінальних правопорушень, а також запобігання новим формам злочинності, зокрема кіберзлочинам, торгівлі людьми, незаконному обігу зброї та наркотичних засобів.

Правовою основою встановлення відносин співробітництва між Україною та Європол стала Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво від 14.12.2016, ратифікована Законом України № 2129-VIII від 12.07.2017, яка визначає цілі співробітництва, сферу його дії тощо [7].

25 березня 1993 року у зв'язку з прийняттям України до Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерполу було засноване Національне

центральне бюро (далі – НЦБ) Інтерполу. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 р. № 220 «Про Національне центральне бюро Інтерполу» взаємодія правоохоронних органів України з компетентними органами зарубіжних держав щодо вирішення питань боротьби із злочинністю, що має транснаціональний характер або виходить за межі країни, здійснюється лише через Національне центральне бюро Інтерполу [5].

Попри повномасштабне вторгнення росії, українська поліція не лише продовжує ефективну співпрацю з Інтерполом, а й розширює міжнародну взаємодію, зміцнюючи позиції України у глобальній безпековій архітектурі.

Національне центральне бюро Інтерполу в Україні є з'єднувальною ланкою між правоохоронними органами України та 196 країнами-членами Інтерполу. Його завдання – забезпечити оперативний обмін інформацією, міжнародний розшук, протидію тероризму та організованим злочинності [2].

У структурі Національної поліції України функціонує спеціалізований підрозділ – Департамент міжнародного співробітництва Міністерства внутрішніх справ, який забезпечує реалізацію державної політики у сфері міжнародної правоохоронної взаємодії та координацію співпраці з міжнародними партнерами. Департамент був сформований у процесі інституційного становлення Національної поліції після прийняття Закону України «Про Національну поліцію» (2015 р.) та початку реформування системи правоохоронних органів. Його створення стало складовою формування сучасної системи міжнародного поліцейського співробітництва України.

Відповідно до Положення про Департамент міжнародного співробітництва Міністерства внутрішніх справ України, затвердженого наказом МВС України від 21 серпня 2020 року № 620, на Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України покладено передусім координаційну управлінську функцію у сфері міжнародної правоохоронної взаємодії [3]. Зміст цієї функції полягає в організації та координації діяльності підрозділів Національної поліції України щодо встановлення і розвитку співпраці з міжнародними правоохоронними організаціями, правоохоронними органами іноземних держав та міжнародними інституціями у сфері протидії злочинності.

На сьогодні Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції

ції України (далі – Департамент) взаємодіє з міжнародними правоохоронними організаціями, зокрема Interpol та Europol, сприяє ефективній боротьбі з транснаціональною злочинністю. Завдяки міжнародним каналам комунікації Департаменту забезпечується швидкий обмін даними щодо розшуку осіб, викраденого майна, злочинних угруповань та інших загроз. Підрозділи поліції отримують можливість брати участь у міжнародних правоохоронних операціях, що підвищує ефективність протидії організованій злочинності.

Як бачимо, ключовим управлінським призначенням департаменту є організація та координація міжнародного поліцейського співробітництва, що сприяє підвищенню ефективності діяльності Національної поліції та її інтеграції у міжнародну систему забезпечення безпеки.

Висновки. Діяльність Департаменту відіграє важливу управлінську роль у розвитку міжнародної правоохоронної співпраці України, однак для підвищення її ефективності необхідним є подальше

вдосконалення правових, організаційних та ресурсних механізмів міжнародної взаємодії.

На сьогодні залишаються невирішеними низка проблемних питань у сфері співробітництва національних правоохоронних органів з міжнародними правоохоронними організаціями, серед яких: 1) недостатній рівень гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами, оскільки окремі його положення потребують подальшого узгодження з міжнародними нормами та практикою їх застосування; 2) процедури міжнародного обміну інформацією інколи потребують значного часу через складність погоджувальних бюрократичних механізмів; 3) у деяких випадках виникають труднощі у взаємодії між різними державними органами, що беруть участь у міжнародному співробітництві; 4) сучасні виклики, такі як кіберзлочинність, незаконний обіг зброї чи фінансування тероризму, потребують постійного вдосконалення механізмів міжнародної взаємодії.

Список літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#top> (дата звернення 20.02.2026)
2. Національне центральне бюро Інтерполу в Україні: 32 роки міжнародної співпраці та боротьби зі злочинністю. *Національна поліція України. Офіційний вебпортал*. 25 березня 2025. URL: <https://npu.gov.ua/news/natsionalne-tsentralne-biuro-interpolu-v-ukraini-32-roky-mizhnarodnoi-spivpratsi-ta-borotby-zi-zlochynnistiu> (дата звернення 20.02.2026)
3. Про затвердження Положення про Департамент міжнародного співробітництва Міністерства внутрішніх справ: наказ МВС України від 21 серпня 2020 року № 620. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MVS984> (дата звернення 20.02.2026)
4. Про міліцію : Закон України від 20 груд. 1990 р. № 565-XII. Втрата чинності від 07.11.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-12#Text> (дата звернення 20.02.2026)
5. Про Національне центральне бюро Інтерполу : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-93-%D0%BF#Text> (дата звернення 20.02.2026)
6. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення 20.02.2026)
7. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво від 14.12.2016, ратифікована Законом України № 2129-VIII від 12.07.2017. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-16#top (дата звернення 20.02.2026)

Manzhula A. A., Maksymenko N. V., Kolomoiets O. D. INTERNATIONAL COOPERATION AS A FACTOR IN IMPROVING MANAGEMENT IN THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

The article examines the role of international cooperation as an important factor in improving management activities in the National Police of Ukraine. The relevance of the topic in the conditions of globalization, the growth of transnational crime and the introduction of a legal regime of martial law, which necessitates the activation of international cooperation in the law enforcement sphere, is substantiated. It was emphasized that international cooperation contributes to increasing the efficiency of management, coordinating the activities of law enforcement agencies, introducing modern management approaches and implementing European standards of police activity.

The regulatory and legal principles of international cooperation of law enforcement agencies of Ukraine, in particular the provisions of the Constitution of Ukraine, relevant laws and international treaties, are analyzed. The historical aspects of the formation of legal regulation of international cooperation are considered, starting with the Law of Ukraine «On Militia» and up to the current stage of development related to the functioning of the

National Police of Ukraine. The importance of interaction with international law enforcement organizations, in particular Interpol and Europol, in combating crime, exchanging information and conducting joint operations is determined.

Particular attention is paid to the activities of the Department of International Cooperation of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine as a key subject of coordination of international law enforcement cooperation. It has been established that its functioning contributes to the integration of the National Police of Ukraine into the international security system and increasing the efficiency of its activities.

At the same time, a number of problematic aspects restraining the development of international cooperation have been identified, including insufficient harmonization of national legislation with European standards, the complexity of information exchange procedures, organizational difficulties of interaction between state bodies, and the need to adapt to the latest security challenges. The need for further improvement of legal and organizational mechanisms of international interaction is substantiated

Keywords: *management decisions in the national police, interaction of national police units, protection of public order in special conditions, means of using forces to protect public order and security, law enforcement activities, law enforcement agencies.*

Дата першого надходження статті до видання: 22.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 11.05.2026